

'Moeilijke' soorten

Veel mensen zijn 'bang' voor de dikkopjes. "Die zijn niet uit elkaar te houden", hoor je wel zeggen. Oké, een aantal soorten lijkt nogal op elkaar, maar ze zijn wel degelijk op naam te brengen. In dit artikel wordt ingegaan op de herkenning van een aantal dikkopjes.

Kars Veling

Dikkopjes zijn heel aparte vlindertjes. In sommige landen worden ze niet eens tot de dagvlinders gerekend. Iemand die het Groot dikkopje voor het eerst zag beschreef deze als: een 'driedimensionaal' vlindertje. Dat komt door de manier waarop deze vlindertjes vaak in rust de vleugels houden. De ondervleugels liggen hierbij plat, terwijl de bovenvleugels een hoek van zo'n veertig graden maken.

De vier soorten waar hier nader op in wordt gegaan zijn de oranje-bruine dikkopjes: Groot dikkopje, Kommavlinder, Zwartsprietdikkopje en Geelsprietdikkopje. Ook het Dwergdikkopje is oranje-bruin, maar dit typische kalkgraslandvlindertje is al 25 jaar uit Nederland verdwenen.

GROOT DIKKOPJE

Het Groot dikkopje vliegt als eerste van de vier, vanaf eind mei, op allerlei grazige,

liefst wat vochtige plaatsen. Het is een fel oranje-bruin vlindertje dat te herkennen is aan de enigszins gevlekte bovenzijde. Ook als de vleugels boven het lichaam zijn samengevouwen, is de soort herkenbaar aan de kleine lichte vlekjes op de onderzijde van de vleugels. Als waardplant komen allerlei grassen in aanmerking, waaronder het zeer algemene Pijpestrootje.

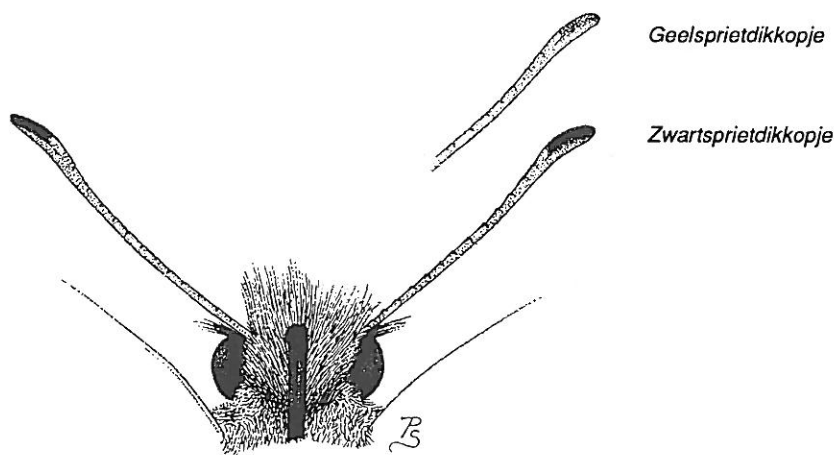
KOMMAVLINDER

Ook de Kommavlinder is nogal gevlekt. Het makkelijkst is deze te herkennen aan de witte vlekjes op de onderzijde van de vleugels (te zien dus als die vleugels zijn dichtgeklapt, zie tekening). De Kommavlinder vliegt op droge plaatsen, waar Schape- of Buntgras groeit en komt maar weinig in Nederland voor. De top van de vliegtijd ligt bij deze soort na half juli, terwijl het Groot dikkopje dan al in minder grote aantallen vliegt. Toch komen ze ook wel samen voor.

DE MOEILIKSTE TWEE

Ik begon op een gegeven moment echt aan mezelf te twijfelen; ik zag alleen maar Zwartsprietdikkopjes. Als je echter eenmaal een Geelsprietdikkopje hebt gezien weet je dat je je niet hebt vergist. Ze zijn wel degelijk uit elkaar te houden.

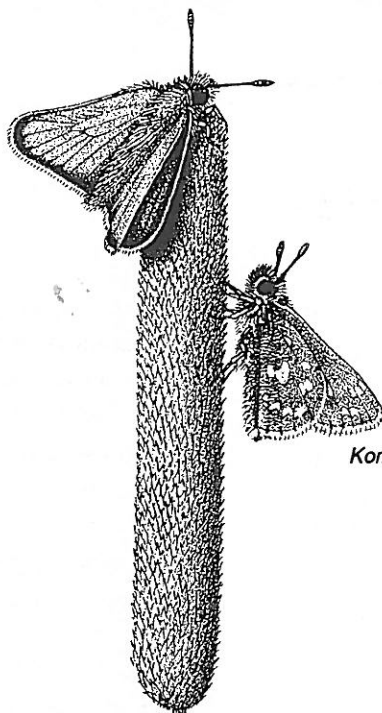
Het meest gebruikte kenmerk, dat bovendien honderd procent zekerheid verschaft, is de kleur van de onderzijde van het knopje van

Bij het Geelsprietdikkopje is de onderkant van de voelsprietknop geelbruin, bij het Zwartsprietdikkopje is hij zwart.

Tekening: Paul Schoenmakers.

Zwartsprietdikkopje

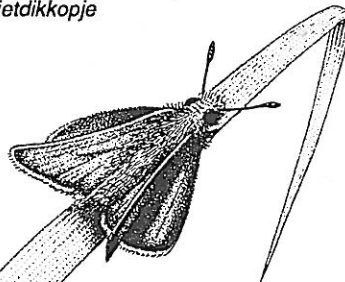
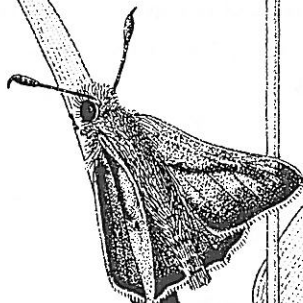
Kommavlinder

Zwartsprietdikkopje

Geelsprietdikkopje

Groot
dikkopje

Groot dikkopje

de voelspriet. Bij het Zwartsprietdikkopje is die onderzijde zwart, terwijl deze bij het Geelsprietdikkopje geelbruin is. Het lijkt pietluttig, maar als je even door de knieën gaat is het meestal goed te zien.

Het Zwartsprietdikkopje is van de twee in Nederland het meest algemeen. Alleen in het oosten en in Zuid-Limburg komt het Geelsprietdikkopje meer voor. Beide soorten hebben diverse grassen als waardplant en kunnen in hetzelfde biotoop worden waargenomen: graslanden en allerlei ruige terreinen. De vliegtijden verschillen wel enigszins, het Geelsprietdikkopje vliegt het talrijkst tussen 10 en 25 juli, het Zwartsprietdikkopje tussen 15 juli en 15 augustus. U ziet, ook dit is niet als determinatiekenmerk te gebruiken en u zult u dus toch moeten concentreren op de knopjes aan de voelspriet.

Ook voor de dikkopjes geldt dat in het onderzoek alleen de zekere waarnemingen kunnen worden gebruikt. Alleen als u dus zeker bent van uw waarneming hoeft u deze door te geven. Door de knieën dus!

